

SKRITI BISER V OSRČJU DOLENJSKE

// Gregor Bernard

Bajer v jesenski preobleki
foto: vse **Gregor Bernard**

Sreča našega skupnega navdušenja je v tem, da ptice lahko opazujemo praktično povsod. So pa kraji, ki jih obiskujemo znova in znova. Eden takih je skriti mali biser, ki leži ob boku neokrnjene reke Temenice. Ta se praktično od nikoder pojavi na severnem robu Zaloškega polja, kjer kot ponikalnica še zadnjič vznikne

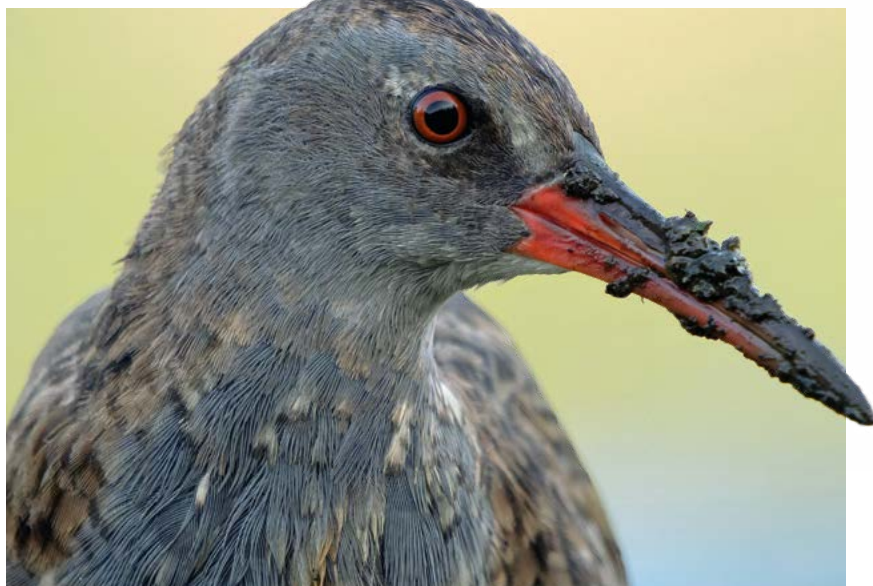
na plano in počasi vijuga proti reki Krki. In prav tam, visoko v skalah, že vrsto let domuje naš prvi varovanec – sokol selec (*Falco peregrinus*), ki je letos uspešno hranil tri mlade sokoliče. V vasi Prečna reka pozdravi bele štorke (*Ciconia ciconia*) in zavije na poplavno ravnico, kjer se kar nekaj bobrovih družin (*Castor fiber*) bori s kmetoval-

BRKATA SINICA
(*Panurus biarmicus*)

Gre za približno 170 m dolgo in na najširšem delu dobrih 30 m široko vodno površino, obraslo z rogozom in grmovjem, ter obdano s travniki. Bajer, ki niti pravega imena nima, ponuja življenjski prostor številnim pticam, dvoživkam, žuželkam in tudi želvi - avtohtoni močvirski sklednici.

ci, ki jim njegova navzočnost ni ravno pogodu. V razgaljenih bregovih, kjer je Temenica še najbolj podobna miniaturni Amazonki, je našel svoj mir kraljevi ribič – vodomec (*Alcedo atthis*). Nato naša lepota pri velikem hrastu ostro zavije in se počasi odpravi proti svojemu cilju.

MALI BISER, BAJER BREZ IMENA

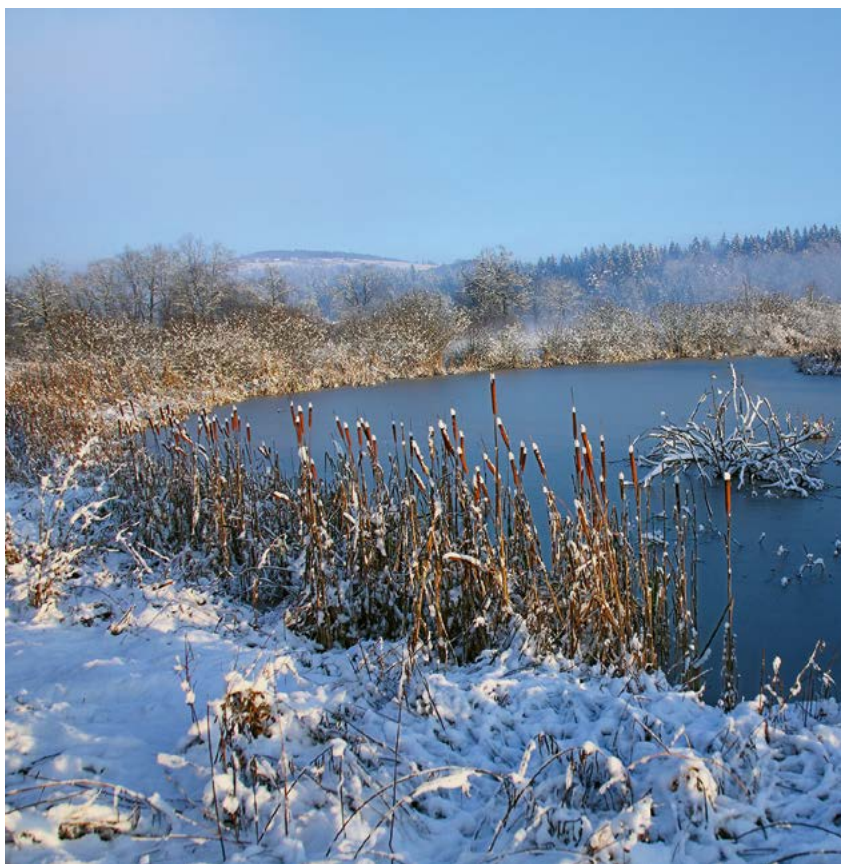
Malo naprej od hrasta, pod brežino roba poslovne cone, se skriva pravi biser, mali bajer, nebodigatre-

ba močvara, ki bi jo bilo treba že zdavnaj izsušiti in zasuti. Na srečo se tega še nihče ni lotil. Pravzaprav bi morali to mlakužo vključiti v Naturo 2000, ki se je dotika skoraj s svojo celotno dolžino. Gre za približno 170 m dolgo in na najširšem delu dobrih

MOKOŽ
(*Rallus aquaticus*)

**MOČVIRSKI
MARTINEC**
(*Tringa glareola*)

Pozimi je naš bajer precej miren in tih kraj, še posebej, ko zaledeni.

30 m široko vodno površino, obraslo z rogozom in grmovjem, ter obdano s travniki. Bajer, ki niti pravega imena nima, ponuja življenjski prostor številnim pticam, dvoživkam, žuželkam in tudi želvi -

avtohtoni močvirski sklednici (*Emys orbicularis*), ki je zaradi uničevanja takih in podobnih habitatov čedalje bolj ogrožena.

ŠTIRJE LETNI ČASI SVETIŠČA DOLENJSKIH PTIČARJEV

Pozimi je naš bajer precej miren in tih kraj. Še posebej, ko zaledeni. Če pa se temperature ne spuščajo pod ničlo, ga za svoje zavetje uporabijo različne vrste vodnih ptic, ki živijo v teh krajih oz. so tu na prezimovanju. Nekatere ptice tu le prenočujejo, druge čofotajo cel dan. Najpogosteje in v večjem številu se zberejo race mlakarice (*Anas platyrhynchos*) in kreheljci (*Anas crecca*). Druge race prihajajo in odhajajo brez pravega voznega reda. Med bolj imenitnimi gosti so gotovo kostanjevke (*Aythya nyroca*), konopnice (*Mareca strepera*), duplinske kozarke (*Tadorna tadorna*) in sem ter tja tudi kakšna dolgorepa race (*Anas acuta*). Ko se zima počasi preveša v pomlad, v bajerju zareglja še kakšna reglja (*Spatula querquedula*).

S prvimi pomladnimi selivci se v bajer vrnejo tudi njegovi zvesti gnezdilci. Zelenonoge tukulice (*Gallinula chloropus*) in mali ponirki (*Tachybaptus ruficollis*) svoj prihod naznanjajo precej glasno. Medtem ko se njihovi samci preganjajo po bajerju, skrivnostni mokož (*Rallus aquaticus*) kruli nekje v rogozu. Precej bolj potihoma se mu s svojim brenčanjem pridruži trstni cvrčalec (*Locustella luscinioides*). Spet

SIVA ČAPLJA
(*Ardea cinerea*)

bolj glasni sta močvirska (*Acrocephalus palustris*) in bičja trstnica (*Acrocephalus schoenobaenus*). Kljub vsej »galami« labodka (*Cygnus olor*) že vali na svojem gnezdu. Ko se dnevni razgrajači proti večeru počasi umirijo, se iz grmovja sliši samo še duet znanega pevca slavca (*Luscinia megarhynchos*) in nežnega kobilčarja (*Locustella naevia*). Poleg naštetih bomo z malo sreče lahko opazovali tudi čapljico (*Ixobrychus minutus*) in kvakača (*Nycticorax nycticorax*), ki nas v tem času redno obiskujeta, ali pa celo res posebno gostjo – brkato sinico (*Panurus biarmicus*).

MALI PONIREK
(*Tachybaptus ruficollis*)

Po koncu pestrega gnezdilnega obdobju v bajerju nastopi čas zatišja, ki pa ne traja prav dolgo. Z dvigovanjem temperature in ob pomanjkanju deževja bo naš sveti kraj doživel svojo največjo preobrazbo. Voda bo počasi izhlapevala in izpostavljeno blato bo privabilo številne ptice. V preostali plitki vodi se bodo mastile čaplje vseh vrst, vključno s prečudovito rjavo (*Ardea purpurea*) in dolgolaso čopasto čapljo (*Ardeola ralloides*). Letošnji vodomci (*Alcedo atthis*) bodo nabirali prve izkušnje in lovili manjše ribice ter mlade žabe. Bolj se bliža čas jesenske selitve, bolj zanimivi gosti prihajajo. Nikdar si nisem mislil, da bomo lahko tako blizu svojega doma opazovali toliko različnih vrst meni ljubih pobrežnikov. Najštevilčnejši so močvirski martinci (*Tringa glareola*), ki se v bajerju zadržujejo cel dan, takoj za njimi so pikasti (*Tringa ochropus*) in zelenonogi martinci (*Tringa nebularia*). Mladež zelenonoge tukulice in mokoža se najraje spreha po obrobju izsušenega bajerja, kjer lahko lepo opazujemo tudi kozice (*Gallinago gallinago*) in grahaste tukulice (*Porzana porzana*) ter spet z nekaj sreče ugledamo še malo tukulico (*Zapornia parva*). Zame so največje zvezde v tej predstavi, ki traja tja do prvega večjega deževja sredi septembra, prav gotovo togotnik (*Calidris pugnax*), ki sem si ga vedno želel opazovati in fotografirati bolj od blizu, poskočni mali prodnik (*Calidris minuta*) in na koncu zvedava drobna modra taščica (*Luscinia svecica*).

MODRA TAŠČICA
(*Luscinia svecica*)

Ko se jeseni bajer ponovno napolni z vodo, se zgodba počasi zaključuje in hkrati začenja nov krog. Selivke se odpravijo na svojo pot in dokler ne stisne prvi mraz, bodo vsak večer pred spanjem nad bajerjem škorci (*Sturnus vulgaris*) uprizarjali skupinske plesne predstave v ogromnih jatah.

ZAVIDLJIVIH 168 VRST IN VSEH ŠE PREŠTELI NISMO

Člani DOPPS, ki delujemo v okviru Dolenjske sekcije, smo svojo »pisarno« preselili z roba Šentjernejskega polja v Zalog, kot z eno besedo poimenujemo območje Natura 2000, ki obsega Zaloško polje, po katerem vijuga zadnji odsek reke Temenice. Del območja na zahodu so tudi opuščeni glinokopi, kjer je Občina Straža uredila zanimivo učno pot. Zavedati se moramo, in škoda je izgubljeni besed o tem, kako pomemben ekosistem je to območje. Kljub vsakoletnemu poplavljanju bo za vse najboljše, da ga ohranimo vsaj takšnega, kot je. Ljubitelji ptic in člani Dolenjske sekcije DOPPS smo na tem območju opazovali že 168 različnih vrst ptic in tu preživeli nešteto nepozabnih ur.